

Η ΕΚΘΕΣΗ STERN ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ (Νοέμβριος 2006)

Συγγραφέας: ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΣΑΠΟΥΝΤΖΟΓΛΟΥ

Στις 30 Οκτωβρίου 2006 δημοσιεύθηκε η έκθεση για τα οικονομικά της κλιματικής αλλαγής του Sir Nicholas Stern, η οποία αποτελεί πρωτοβουλία της βρετανικής κυβέρνησης (το πλήρες κείμενό της είναι διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο www.sternreview.org.uk). Σε αντίθεση με την πλειονότητα των σχετικών πονημάτων, προτείνει μια ολιστική προσέγγιση του φαινομένου. Επιχειρεί την ανάδειξη, όχι μόνο των επιπτώσεων και των κινδύνων που εγκυμονεί η ανεξέλεγκτη κλιματική αλλαγή, αλλά κυρίως του κόστους ευκαιρίας που συνδέεται με την υιοθέτηση αποτελεσματικών δράσεων για την παρεμπόδιση της σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της έκθεσης, η αδιάπτωτη κλιματική αλλαγή ενδέχεται να προκαλέσει αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της γης κατά 5ο C σε σχέση με τα προ-βιομηχανικά επίπεδα. Το φαινόμενο αναμένεται να επηρεάσει όχι μόνο τις αναπτυγμένες αλλά το σύνολο των χωρών, με καταλυτικές συνέπειες στον μετασχηματισμό τόσο της φυσικής όσο και της ανθρώπινης γεωγραφίας του πλανήτη. Αξιοσημείωτη είναι η εκτίμηση ότι τα φτωχότερα κράτη θα αντιμετωπίσουν το πρόβλημα εντονότερα και νωρίτερα από τα ήδη αναπτυγμένα.

Βάσει των οικονομικών εκτιμήσεων, το άμεσο κόστος των επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών υπολογίζεται στο 5% περίπου του παγκοσμίου ΑΕΠ ετησίως. Αν δε συνυπολογίσει κανείς τις επιπτώσεις του φαινομένου στην ανθρώπινη ζωή και στο περιβάλλον, το κόστος ανέρχεται στο 20%, ενώ το κόστος των πιθανών δράσεων για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου θα προσέγγιζε μόλις το 1%. Σ' αυτό δεν συνυπολογίζονται οι τεράστιες αναπτυξιακές ευκαιρίες που θα δημιουργήσει η ανάπτυξη νέων ενεργειακών τεχνολογιών, με στόχο τον περιορισμό της χρήσης άνθρακα.

Σύμφωνα με την έκθεση, η κλιματική αλλαγή αποτυπώνει τη μεγαλύτερη μέχρι σήμερα αποτυχία της αγοράς. Η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης αναμένεται να δράσει όχι μόνο ως καταλύτης της κλιματικής αλλαγής αλλά και ως τροχοπέδη για την οικονομική ανάπτυξη. Γι' αυτό το λόγο απαιτείται η ανάληψη κρατικών δράσεων σε παγκόσμιο επίπεδο με στόχο: α) τη διαμόρφωση ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής για τον άνθρακα που θα καλύπτει όλα τα κράτη και τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, β) την υιοθέτηση κινήτρων για την ανάπτυξη προϊόντων “χαμηλού άνθρακα” και υψηλής αποδοτικότητας, και γ) τη μεταβολή των καταναλωτικών συνηθειών και τη διαμόρφωση μιας κοινής αντίληψης και συμπεριφοράς σε διεθνές επίπεδο, μέσω της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών για ζητήματα που άπτονται της ενεργειακής αποδοτικότητας.

Η έκθεση αναγνωρίζει ως προϋπόθεση για την αποτελεσματική υλοποίηση των παραπάνω δράσεων τη διαμόρφωση κοινών μακροπρόθεσμων στόχων και ενός σταθερού πλαισίου συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων, επιχειρήσεων και πολιτών σε παγκόσμια κλίμακα, κυρίως σε θέματα που αφορούν: α) την εμπορία ρύπων, β) τη συνεργασία σε θέματα τεχνολογικής ανάπτυξης, γ) την ανάπτυξη δράσεων για τη μείωση της αποψίλωσης των δασών και, τέλος, δ) την πλήρη ενσωμάτωση της κλιματικής αλλαγής στις αναπτυξιακές πολιτικές. Σύμφωνα με τον Stern, το μήνυμα της έκθεσης είναι κατά βάση αισιόδοξο. Το πρόβλημα είναι πολύπλοκο και ακανθώδες, ωστόσο υπάρχει λύση. Απαιτείται ανάληψη δράσης άμεσα. Οι κυβερνήσεις πρέπει να εγκύψουν στο πρόβλημα με δραστικές πολιτικές επιλογές, οι οποίες θα αποτελέσουν το εφαλτήριο για την επιβεβλημένη παγκόσμια αλλαγή.

Το εν λόγω εγχείρημα αποτελεί πρότυπο ως προς την προσέγγιση που υιοθετεί για την οικονομική αποτίμηση των κλιματικών αλλαγών. Στη χώρα μας οι αναλύσεις των ιδιωτικών και δημοσίων φορέων υπερτονίζουν το βραχυπρόθεσμο οικονομικό κόστος που επιφέρει η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, το οποίο συχνά θεωρείται απαγορευτικό. Παρόλα αυτά, δεν έχει μέχρι σήμερα επιχειρηθεί η συστηματική αποτίμηση του κόστους ευκαιρίας που συνδέεται με τις πιθανές δράσεις για την αντιμετώπιση της ρύπανσης. Τα πορίσματα της έκθεσης Stern αποδεικνύουν πως τα μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη που μπορεί να προκύψουν από την ανάληψη δράσεων προς μια περιβαλλοντικά συμβατή ανάπτυξη είναι πολλαπλάσια του άμεσου κόστους που επιφέρουν. Αντίθετα, το μακροπρόθεσμο οικονομικό κόστος της αδράνειας είναι κατά πολύ επαχθέστερο του άμεσου οφέλους που αποκομίζουν οι

επιχειρήσεις.

Εκτός από την καινοτόμο προσέγγιση που εισάγει, η εν λόγω έκθεση είναι εξαιρετικά σημαντική για έναν επιπλέον λόγο. Τα συμπεράσματα δεν αναφέρονται σε κάποιο αφηρημένο και διάχυτο όφελος της κοινωνίας, αλλά επιχειρείται η μεθοδική αποτίμηση του οικονομικού κόστους και οφέλους για τα κράτη, τις επιχειρήσεις και τις κοινωνίες εν γένει. Παρατηρείται, λοιπόν, πως η συστηματική μέτρηση των οικονομικών συνεπειών μιας ενδεχόμενης δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος αποφέρει απτά αποτελέσματα που δύνανται να οδηγήσουν τις κυβερνήσεις σε ορθολογικότερες επιλογές σχετικά με την εφαρμογή, ή μη, περιβαλλοντικών πολιτικών. Γνωρίζοντας κανείς τις μακροπρόθεσμες οικονομικές συνέπειες κάθε πιθανής επιλογής, μπορεί πιο εύκολα να σταθμίσει τα αναμενόμενα οφέλη και τις ζημίες. Η υιοθέτηση ανάλογων ολιστικών προσεγγίσεων του φαινομένου αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη περιβαλλοντική, και συνάμα οικονομική, πρόκληση για την Ελλάδα.